

Sygn. akt I USK 135/21

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania C. R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 czerwca 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża ubezpieczonego kosztami pełnomocnika
organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania C. R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.– oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. z dnia 8 marca 2019 r., sygn. akt VIII U (...), w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z dnia 17 stycznia 2018 r., w której ZUS [...] Oddział w Ł. ustalił C.R. wysokość emerytury na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS na kwotę 2.534,65 zł.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego ubezpieczony zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania

wskazano, że skarżący wnosi o przyjęcie skargi do rozpoznania: „a) ponieważ skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w zakresie, w którym stanowisko Sądu Apelacyjnego pozostaje w sprzeczności z zaprezentowaną linią orzecniczą dotyczącą wykładni art. 473 § 1 k.p.c., z której wynika, że ubezpieczony ubiegający się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego może w postępowaniu przed sądem pracy wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia - także wówczas, gdy z dokumentów zatrudnienia wynika co innego, a przypisanie szczególnego znaczenia dowodowego zaświadczeniu o zatrudnieniu, dekretem płacowym, kartom zarobkowym czy angażom nie znajduje podstawy w przepisach procedury cywilnej;

b) ponieważ skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w zakresie, w którym Sąd Apelacyjny pominął przy orzekaniu dopuszczony na rozprawie apelacyjnej w dniu 16 stycznia 2020 r. dowód z dokumentu, a w świetle przepisów procedury cywilnej zobowiązany jest do orzeczenia na podstawie całokształtu materiału dowodowego oraz do wskazania w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których pominął określone dowody i nie dał im wiary;

b) alternatywnie ponieważ w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy w sytuacji, gdy nie zachowała się dokumentacja pracownicza i płacowa ubezpieczonego wykonującego zawód nauczyciela, sąd pracy i ubezpieczeń społecznych może dla potrzeb ustalenia wysokości emerytury przyjąć wymiar czasu pracy w godzinach ponadwymiarowych oraz wynagrodzenie przysługujące z tego tytułu w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 1972 r. - Karta praw i obowiązków nauczyciela oraz ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela i wydanych do nich aktów wykonawczych”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o: 1. odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, a w przypadku jej przyjęcia do rozpoznania o oddalenie skargi, 2. zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy

przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca

2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Uwzględniając przedstawione założenia interpretacyjne należy stwierdzić, że autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim w uzasadnieniu wniosku nie zawarto odpowiedniej jurekcyjnej argumentacji wykazującej, że w sprawie rzeczywiście występuje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przedstawiona w uzasadnieniu wniosku kwestia została sprowadzona do ogólnikowego pytania bez powiązania jego z przepisami prawa określającymi sygnalizowaną kwestię. Nie jest przy tym wystarczające powołanie się na wskazany akt prawny bez określenia konkretnych przepisów prawa, z którymi skarga wiąże konstruowany problem prawny. Ponadto autorka skargi nie uwzględnia – w konstrukcji swojego „zagadnienia” – stanowiska zaskarżonego wyroku w zakresie analizy interpretacyjnej przepisów prawa materialnego dotyczących sygnalizowanej

we wniosku kwestii – analizy przedstawionej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji.

Sąd Apelacyjny w (...) w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdził, że przepisy art. 35 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta nauczyciela oraz art. 22 ustawy z dnia 27 kwietnia 1972 r. - Karta praw i obowiązków nauczyciela, przewidywały możliwość zlecenia nauczycielom godzin ponadwymiarowych, jednak jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach, podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania lub zapewnienia opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Powołane przepisy przewidują jedynie możliwość zwiększenia tygodniowego wymiaru zajęć, nie zaś obowiązek. Nadto zwiększenie wymiaru zajęć podyktowane było szczególnymi warunkami, czyniąc ze zwiększenia angażu wyjątek, a nie regułę. Z powołanych przepisów nie wynika, że wymiar czasu pracy nauczyciela (skarżącego) wynosił 1,5 angażu.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08,

LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Autorka skargi twierdzenie o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wiąże z sugestią jakoby Sąd drugiej instancji – z naruszeniem art. 473 § 1 k.p.c. – przy ocenie materiału dowodowego sprawy dał szczególny prymat dokumentacji pracowniczej skarżącego przy jednoczesnym całkowitym zignorowaniu innych środków dowodowych (np. zeznań świadków). Tak sytuacja nie miała miejsca w rozpatrywanej sprawie. Sąd drugiej instancji słusznie stwierdził, że podstawowym dowodem potwierdzającym wysokość wynagrodzenia jest zaświadczenie wystawione przez pracodawcę lub legitymacja zawierająca wpisy o okresach zatrudnienia i osiąganym w danym okresie wynagrodzeniu, mogą to być również listy płac. Dokumenty te nie mają jednak znaczenia abstrakcyjnego i zadaniem Sądu jest zawsze przeprowadzenie wyczerpującego postępowania dowodowego i rozstrzygnięcie o rzeczywistej wysokości wynagrodzenia. W trakcie postępowania dowodowego w sprawach z ubezpieczenia społecznego mogą być przeprowadzane wszelkie dowody przewidziane przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, w tym także dowód z zeznań świadków, w celu udowodnienia wysokości uzyskiwanego wynagrodzenia (odmiennie niż ma to miejsce w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym), jednakże wiarygodność i moc

wszystkich dowodów wymaga oceny wszechstronnej, pozwalającej na postawienie wniosków pewnych, precyzyjnych i kategoriycznych. Sąd pierwszej instancji prowadząc postępowanie dowodowe próbował ustalić, jakie składniki wynagrodzenia ubezpieczony otrzymywał i w jakim wymiarze czasu pracy był zatrudniany, jednakże okazało się to niemożliwe. Ubezpieczony sam przyznał, że poza przedłożonymi w toku postępowania dokumentami nie posiada innej dokumentacji płacowej potwierdzającej wysokość wynagrodzenia uzyskiwanego w spornym okresie. Również zeznania świadków i samego ubezpieczonego nie pozwoliły na ustalenie w sposób pewny i precyzyjny powyższych kwestii.

O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie przekonuje także twierdzenie, że Sąd Apelacyjny pominął przy orzekaniu dopuszczony na rozprawie apelacyjnej w dniu 16 stycznia 2020 r. dowód z dokumentu. Przede wszystkim twierdzenie to nie zostało powiązane z żadnym konkretnie wskazanym przepisem prawa procesowego. W uzasadnieniu wniosku nie przedstawiono argumentacji, którą autorka skargi wykazałaby walor oczywistej zasadności jej skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Dodatkowo podkreślić trzeba, że przedmiotowy dokument nie zawiera daty jego wystawienia, więc nie wiadomo jakiego okresu dotyczy.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 102 k.p.c.